

เสรีภาพและทรัพย์สินส่วนตัว

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

**มหาชนรัฐ
และประชาธิปไตย :**

 การพัฒนาระบบมาตรฐาน

ความคิดทางดารเมืองอเมริกัน ค.ศ.1776 - 1800

สมบัติ จันทรวงศ์

หนังสือคำราที่ ได้รับรางวัลจากโครงการส่งเสริมการร้่างคำรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พูดถึงประชาธิปไตยสมัยนี้ (โดยเฉพาะหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 27 กรกฎาคม 2529) คนส่วนใหญ่มักจะคิดถึง “การเลือกตั้ง” ซึ่งเปิดโอกาสให้คนทั่วไปได้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกผู้ที่จะเป็นตัวแทนของตนในการปกครองและปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มคน โดยนัย ประชาธิปไตยจึงเป็นภาพของระบบการเมืองที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกรัฐบาลและนโยบายการปกครองของรัฐบาลนั้น ๆ ประเทศแม่แบบที่คนทั่วไปมักนึกถึงในเรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าวก็คือสหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรปตะวันตก เป็นต้น

กล่าวสำหรับคนไทยแล้ว ได้เคยมีภาพประทับใจไม่น้อยต่อระบบการปกครองของสหรัฐอเมริกาที่คนสมัยก่อน ๆ เรียกขานระบบนั้นว่า “รีพับลิค” ไม่ว่าปัญญาชนไทยรุ่นก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 และหลังจากนั้นได้เข้าใจประชาธิปไตยอเมริกันแตกต่างหรือคล้ายคลึงกันอย่างไรก็ตาม แต่เนื้อหาของอุดมการณ์ประชาธิปไตยอเมริกันที่เน้นถึงสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของบุคคลและคัดค้านระบบทรราชทุกรูปแบบนั้น ยังคงเป็นแหล่งที่มาของความใฝ่ฝันและความบังคลาใจในระบบการเมือง ที่เคารพกฎเกณฑ์มากกว่าอำนาจตามอำเภอใจของคนบางคนหรือกลุ่มคณะ ที่ปกป้องสิทธิเสรีภาพปัจเจกชนมากกว่าส่งเสริมความมั่นคงและผลประโยชน์ของหมู่คณะแต่ฝ่ายเดียว

ในสังคมและการเมืองไทย ความคิดและการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่การเป็นแบบประชาธิปไตย ได้กลายมาเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งของอุดมการณ์และการเคลื่อนไหวทางการเมือง นับตั้งแต่การปฏิวัติ 2475 เป็นต้นมา แต่อุดมการณ์ประชาธิปไตยที่คลี่คลายมาทั้งแบบ “ไทย” และแบบ “ครึ่งใบ” ก็ยังสะท้อนความขัดแย้งระหว่างความเป็นจริงกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย แม้ในวงวิชาการ เราก็ให้ความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าความคิดทางการเมืองกันน้อยมาก โดยเฉพาะพื้นฐานทางทฤษฎีประชาธิปไตยอเมริกัน

นี่จึงเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้ สมบัติ จันทรวงศ์ เขียนหนังสือเรื่อง **มหาชนรัฐและประชาธิปไตย** ขึ้นเพื่ออธิบายความคิดทางการเมืองอเมริกันและทฤษฎีประชาธิปไตยอเมริกัน

สมบัติ จันทรวงศ์ ศึกษาความคิดทางการเมืองอเมริกันเฉพาะในช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันระหว่างยุคปฏิวัติอเมริกัน (1760 – 1787) และยุคต้นของการสร้างสาธารณรัฐ (1787 – 1800) ระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญมากในประวัติศาสตร์การเมืองสหรัฐฯ เป็นช่วงของการปฏิวัติประชาธิปไตย ที่โจมตีระบอบอาณานิคมและระบบกษัตริย์ของอังกฤษอย่างรุนแรง หลังจากนั้นผู้นำประเทศสหรัฐฯ ก็ร่วมกันถกเถียงถึงวิธีการและรูปแบบการปกครองที่ประเทศเกิดใหม่จะสร้างขึ้นมา โดยที่ไม่เคยมีตัวอย่างมาก่อนในอดีตเลย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงนี้ ผู้เขียนนำเราเข้าไปรับฟังการอภิปรายอย่างละเอียดถึงแนวคิด ที่มาและรวมทั้งข้อดีข้อเสียของแต่ละความคิดทางการเมือง ซึ่งค่อย ๆ ก่อรูปขึ้นเป็นความคิดการเมืองอเมริกันในที่สุด

โดยสาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนอธิบายความคิดทางการเมืองอเมริกันในแต่ละช่วงประวัติศาสตร์ โดยเริ่มจากสมัยการปฏิวัติ มาถึงยุค “บทบัญญัติแห่งสมาพันธรัฐ” และจบลงในยุค “เฟเดอรัลลิสต์” พร้อมกับชัยชนะของการร่างรัฐธรรมนูญและพิรชเฟเดอรัลลิสต์ (1789 – 1800)

ผู้เขียนเริ่มอธิบายที่มาของความคิดปฏิวัติอเมริกา โดยดูจากพัฒนาการของการก่อตั้งอาณานิคมในทวีปอเมริกาเหนือในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ซึ่งก่อตัวขึ้น “ท่ามกลางบรรยากาศของความผันผวนทางการเมืองที่ค่อนข้างสูง” สภาพการณ์ที่วุ่นวายถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในอังกฤษ ซึ่งกำลังเปลี่ยนจากระบบการปกครองโดยเด็ดขาดของราชวงศ์ทูดอร์และสจวร์ตไปสู่การปกครองที่มีกษัตริย์ได้รับรัฐธรรมนูญ การเมืองอังกฤษในศตวรรษที่ 17 ปิดลงด้วย

การที่รัฐสภามีชัยชนะเหนือกษัตริย์ใน “การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ (the Glorious Revolution)”

บรรยายกาทางการเมืองที่เอื้อต่อการยอมรับสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองของรัฐบาลอังกฤษ จึงเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ช่วยพัฒนาแนวคิดในอาณานิคม อีกด้านหนึ่งคือสภาพภายในอาณานิคมเอง ที่สำคัญคือ “บรรยากาศของดินแดนใหม่ ที่ปราศจากกลิ่นอายของระบบฟิวดัลในยุโรป” ทั้งยังเต็มไปด้วย “ความอุดมสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจ” และความกว้างใหญ่ของอาณานิคมเทียบกับจำนวนผู้คนที่นี่น้อยกว่ามาก (หน้า 4) ปัจจัยภายในอาณานิคมอีกประการหนึ่งที่สำคัญมากคือ อิทธิพลของลัทธิพิวริตัน ผู้เขียนกล่าวว่า แนวคิดทางศาสนาดังกล่าวนี้นำไปสู่แนวคิดเรื่องพันธสัญญา ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญมากอันหนึ่งในทฤษฎีปฏิบัติของอเมริกัน

ผู้เขียนสรุปว่าแหล่งที่มาของความคิดทางการเมืองของชาวอาณานิคมในช่วงก่อนการปฏิวัติมีที่มา 5 แหล่งคือ (หน้า 27 – 28)

- 1) มาจากแนวคิดทางการเมืองสมัยคลาสสิกของกรีกและโรม
- 2) แนวคิดทางการเมืองของนักคิดเหตุผลนิยมสมัยแห่งการรู้แจ้ง (Enlightenment)
- 3) มาจากคำวินิจฉัยของศาลประเพณี (common-law)
- 4) ลัทธิพิวริตัน
- 5) มาจากงานเขียนทางการเมืองของนักคิดอังกฤษสมัยจักรภพและนักเขียนพรรควิกในศตวรรษที่

18

ความคิดทางการเมืองที่สำคัญในช่วงนี้ ผู้เขียนเห็นว่าได้แก่นักคิดเรื่อง “มหาชนรัฐ” (รีพับลิค) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากพรรควิกในอังกฤษ กับแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพส่วนบุคคล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากนักคิดทฤษฎีสัญญาสังคมและสิทธิทางธรรมชาติของมนุษย์ ประเด็นที่สำคัญของความคิดมหาชนรัฐคือ “การสร้างชุมชนทางการเมืองซึ่งมุ่งแสวงหาและเชิดชูคุณประโยชน์ร่วมกันของชุมชนเหนือผลประโยชน์ส่วนตน” เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว รูปแบบการปกครองของมหาชนรัฐจึงต้อง “ขจัดสถาบันพระมหากษัตริย์ออกไปและจัดตั้งระบบเลือกตั้งเข้ามาแทนที่” (หน้า 29) เหตุที่พรรควิกอังกฤษเสนอแนวคิดเช่นนี้เนื่องจากมองเห็นว่ามูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดระบบทรราชก็คือการที่ฝ่ายบริหารไม่ได้มาจากประชาชน ดังนั้นจึงควรให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่พิทักษ์ประชาชนจากฝ่ายบริหาร สมาชิกสภานิติบัญญัติมาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงย่อมสามารถดำเนินการปกครอง “ที่มุ่งถึงคุณประโยชน์ของส่วนรวมได้เต็มที่”

เมื่อวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ผู้เขียนก็ตอบย้ำว่าความเป็นไปได้ของเสรีภาพส่วนบุคคลก็ยังคงวางอยู่บนคุณประโยชน์ของส่วนรวม การเรียกร้องเสรีภาพของชาวอาณานิคมสมัยนั้นจึงไม่ใช่เรื่องของการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวแต่ด้านเดียว เพราะในระยะยาวแล้ว “มีแต่ชุมชนทางการเมืองของทุกคนร่วมกันเท่านั้น จึงจะสามารถพิทักษ์ปกป้องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลได้อย่างจริงจัง”

นอกจากนี้ เพื่อจะทำความเข้าใจความคิดทางการเมืองสมัยการปฏิวัติอเมริกาอย่างละเอียดลึกซึ้งขึ้น ผู้เขียนยังได้ศึกษาเอกสารสำคัญในสมัยนั้นประกอบด้วยอันได้แก่ “คำประกาศอิสรภาพ” ซึ่งร่างโดยโทมัส เจฟเฟอร์สัน หนึ่งใน “บิดาผู้ก่อตั้ง” สหรัฐอเมริกา “คำประกาศอิสรภาพ” ซึ่งบรรจุเนื้อหาของทฤษฎีการปกครองและการปฏิวัติ

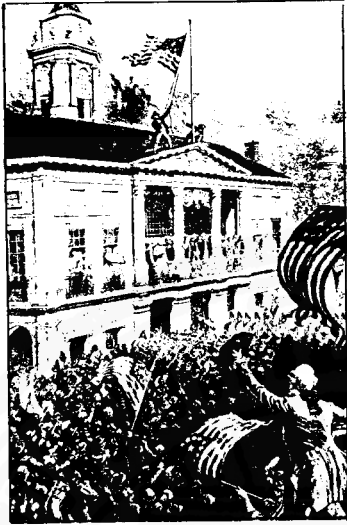
เอาไว้อย่างรวบยอด ทั้งยังได้เสนอแนะเป็นนัยว่า รูปแบบการปกครองที่ชาวอาณานิคมต้องการ คือแบบมหาชนรัฐนั่นเอง ผู้เขียนเห็นด้วยว่าปรัชญาทางการเมืองที่อยู่ใน “คำประกาศอิสรภาพ” ได้รับอิทธิพลที่สำคัญมาก จากความคิดของจอห์น ล็อก โดยพิจารณาจากการอ้างอิงถึงสิทธิตามธรรมชาติของชาวอาณานิคม ที่มีอยู่ก่อนการเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคมการเมือง (คูเชิงอรรถที่ 19 หน้า 44 – 45)

ผู้เขียนยังตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจมากในตอนท้ายของบทนี้ว่า “คำประกาศอิสรภาพ” ยังไม่ถือเป็นการปฏิวัติที่สมบูรณ์ได้ เหตุผลสำคัญก็เพราะคำประกาศนี้ ในขณะที่พูดถึงสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของมนุษย์อย่างมาก และอย่างเอาจริงเอาจัง แต่ในเวลาเดียวกัน “คำประกาศอิสรภาพ” ไม่ได้พูดถึงแต่ชนิดเดียวถึงสิทธิเสรีภาพและความเป็นคนของบรรดาทาสและอดีตทาสผิวดำอีกจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในอาณานิคมขณะนั้น ผู้เขียนทิ้งท้ายไว้ว่า ทั้ง ๆ ที่ผู้นำการปฏิวัติอเมริกัน ก็ไม่เห็นด้วยกับระบบทาสที่ทำลายความเท่าเทียมกันของมนุษย์ (หน้า 68) แต่ก็ไม่สามารถผลักดันให้มีการปลดปล่อยทาสในอาณานิคมไปพร้อมกับการปลดแอกจากอังกฤษได้ ทั้งนี้เป็น “เหตุผลทางการเมืองซึ่งมีรากฐานมาจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของแต่ละอาณานิคมนี้เอง” (หน้า 68)

เมื่อพูดถึงการปฏิวัติอเมริกาในศตวรรษที่ 18 ก็จำเป็นต้องพูดถึงการพิชิตไปถึงอังกฤษและการเมืองของประเทศนั้นด้วย เพราะชาวอาณานิคมในทวีปอเมริกาเหนือในส่วนใหญ่นั้นแล้วก็คือคนอังกฤษ โดยเฉพาะในสองอาณานิคมแรกที่วางรากฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองให้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา นั่นคือ อาณานิคมเวอร์จิเนีย (ก่อตั้ง ค.ศ. 1607) และอาณานิคมพลีมัธ (1620) ซึ่งต่อมาขยายเป็นอาณานิคมแมสซาชูเซตส์ (1629) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญในอังกฤษในปลายศตวรรษที่ 17 ซึ่งมีผลกระทบ

อย่างมากต่อวิวัฒนาการของการปกครองและความคิดทางการเมืองอเมริกันก็คือ “การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์” เพราะนับจากนั้นมา กษัตริย์อังกฤษไม่สามารถออกกฎหมายด้วยตนเองหรือยกเลิกกฎหมายที่ไม่พอใจได้ ที่สำคัญไม่สามารถเรียกเก็บภาษีได้ตามความพอใจ และไม่อาจจัดตั้งกองทหารประจำการขึ้นมาโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาในขณะเดียวกัน ทางฝ่ายรัฐสภาเองก็ยอมรับที่จะให้มีการประชุมสมัชชาเสมอ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาโดยเสรีและมีการอภิปรายโดยเสรีเช่นกัน ที่สำคัญรัฐสภาไม่ได้มีหน้าที่อนุมัติรายจ่ายของรัฐเท่านั้น หากยังสามารถควบคุมการใช้จ่ายเงินเหล่านั้นด้วย จากนั้นจึงนำไปสู่การที่รัฐสภาเป็นผู้จัดสรรงบประมาณที่แน่นอนให้กับแต่ละกระทรวงตามโครงการที่เสนอขอมา

ในอาณานิคมอเมริกัน “การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์” เปิดโอกาสให้ชาวอาณานิคมลุกฮือขึ้นขับไล่ผู้ว่าราชการที่อังกฤษแต่งตั้งมาปกครอง จากบอสตัน นิวยอร์ก นิวเจอร์ซีย์ ถึงแมรีแลนด์ ถึงเจมส์ทาวน์ในเวอร์จิเนีย กล่าวได้ว่า ชาวอาณานิคมในอเมริกาเหนือได้มีประสบการณ์ที่เป็นจริงในการต่อสู้กับกษัตริย์อังกฤษและระบบปกครองอังกฤษมาอย่างน้อยก็เกือบสองชั่วอายุคนแล้วก่อนที่จะเกิดการปฏิวัติอเมริกันใน ค.ศ. 1776 ประเด็นที่ผู้วิจารณ์ต้องการเสนอในที่นี้คือ การให้ความสนใจต่อ “อดีต” และประเพณี ตลอดจนความเชื่อของผู้คนในอาณานิคมที่มีส่วนหล่อหลอมกระบวนการสร้างสังคมและประเทศของเขาขึ้นมา กล่าวคือกระบวนการสร้างประวัติศาสตร์ มิได้เกิดขึ้นมาง่าย ๆ จากความต้องการของใครคนใดคนหนึ่ง แม้ว่าพวกเขาจะเป็นผู้นำการต่อสู้หรือปฏิวัติก็ตาม แต่ความสำเร็จและล้มเหลวทั้งในระยะสั้นและยาวยังถูกกำหนดอย่างมากจากประสบการณ์ร่วมกันของผู้คนในแต่ละสังคมที่มีมาอย่างไรอีกด้วย ดังตัวอย่างเช่น ประเพณีการเลือกผู้แทนและผู้ปกครอง ชาวอาณานิคมที่เป็นชายและมีทรัพย์สินส่วนตัวมีสิทธิในการเลือกและรับ

เลือกเข้าไปนั่งในสภาที่ทำหน้าที่คานอำนาจของผู้ว่าราชการ อย่างน้อยก็มีมา(แม้ไม่เต็มที่นั่ง)ตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 “กบฏเบคอน”ในเวอร์จิเนียเมื่อปี 1676 ก็มีผลมาจากความขัดแย้งระหว่างผู้ว่าราชการกับชาวอาณานิคมในเรื่องของสิทธิ สภา และที่ดินทำกิน แม้กระทั่งปัญหาเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ชาวอาณานิคมนิวยอร์กก็เป็นคนแรกในจักรภพอังกฤษที่ต่อสู้จนได้ชัยชนะเมื่อปี 1735 และเป็นต้นกำเนิดของคำพิพากษาที่สำคัญยิ่งเรื่องของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น กล่าวคือบุคคลสามารถตีพิมพ์ “สิ่งจะ” (truth) ได้โดยไม่มี ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสีย นี่เป็นเพียงตัวอย่างของการคลี่คลายทางสังคมในอาณานิคมก่อนจะเกิดการปฏิวัติใหญ่

ประเด็นที่น่าอภิปรายอย่างยิ่งในตอนแรกนี้ได้แก่แนวคิดของ “มหาชนรัฐ” และ “ประชาธิปไตย” ในศตวรรษที่ 18 ดูเผิน ๆ แล้วสองคำนี้น่าจะมีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันเพราะพาดพิงถึง “คนส่วนมาก” ในอาณานิคมก็มีการใช้สองคำนี้อยู่มาก แต่ในทางเป็นจริงแล้วสองคำนี้มีความหมายแตกต่างกัน “มหาชนรัฐ” มีความหมายถึงการปกครองที่วางอยู่บน “คุณธรรม” (virtue) และ “เหตุผล” อันเป็นการเน้นถึง “คุณภาพ” มากกว่า “ปริมาณ” ในขณะที่ “ประชาธิปไตย” มักให้ภาพพจน์ของความวุ่นวายและปั่นป่วนที่ทำลายระเบียบสังคมและเป็นช่องทางอย่างสะดวกที่ผู้เผด็จการจะเข้ามามีอำนาจได้ บรรดา

นักคิดที่เรียกว่า “หัวรุนแรง” (radical) นั้นไม่ได้สนใจหรือมีจุดหมายเหมือนกับบรรดานักคิด “หัวรุนแรง” สมัยปัจจุบัน พวก “หัวรุนแรง” สมัยศตวรรษที่ 18 ไม่ได้สนใจที่จะเปลี่ยนแปลงระเบียบสังคมหรือวิเคราะห์ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจสังคมที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในสังคม หากแต่พวกเขาสนใจที่จะทำอย่างไรถึงจะรักษาและขยายรัฐธรรมนูญที่เสื่อมโทรมให้กลับดีสะอาดสดใสขึ้นมาได้ และที่สำคัญคือหาช่องทางควบคุมหรือกำจัดอำนาจอภิสิทธิ์ของพวกเขาขุนนางและกษัตริย์ที่ควบคุมรัฐบาลขณะนั้นอยู่

กล่าวสำหรับนักปรัชญาการเมือง “หัวรุนแรง” พรรควิกในอังกฤษ มหาชนรัฐเป็นเสมือนรัฐบาลในอุดมคติของพวกเขา ไม่มีใครสามารถบอกได้อย่างเป็นรูปธรรมว่ามันมีรูปร่างหน้าตาและการปฏิบัติอย่างไร ในศตวรรษที่ 17 – 18 ความคิด “มหาชนรัฐ” จึงน่าจะคล้ายกับความคิด “สังคมนิยม” ในศตวรรษที่ 20 ในข้อที่ว่า อุดมการณ์ทางการเมืองดังกล่าว เป็นที่นิยมของบรรดาปัญญาชนและนักการเมือง “หัวรุนแรง” ทั้ง ๆ ที่ต่างก็มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งแตกต่างกัน ดังนั้น สิ่งที่ความคิด “มหาชนรัฐ” ให้แก่นักคิดและปัญญาชนสมัยนั้นจึงได้แก่ แรงบันดาลใจและความหวังว่าการ “คอร์รัปชั่น” ทางการเมือง และโรคร้ายที่เกิดจากโครงสร้างการเมืองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และแบบคณาธิปไตย จะสามารถแก้ไขและเปลี่ยนแปลงให้ไปสู่อนาคตใหม่ที่มีคุณธรรมและประสิทธิภาพได้ บรรดาชาวอาณานิคมในอเมริกาก็รับความคิดแห่งยุคสมัยมาทำนองเดียวกัน แหล่งที่มาแห่งความบันดาลใจในความคิด “มหาชนรัฐ” คืออดีตอันรุ่งโรจน์ (และเสื่อมโทรมในบางด้าน) ของสาธารณรัฐโรมันอันยิ่งใหญ่ ความหลงใหลในวัฒนธรรมและการเมืองของโรมันมีมากพอ ๆ กับคนในประเทศโลกที่สามปัจจุบันนี้ที่มักมองและวัดความเจริญของตนกับประเทศโลกที่หนึ่ง โดยเฉพาะก็คือสหรัฐอเมริกาแน่นอน นักคิด

นักเขียนชาวอาณานิคมอเมริกันมักใส่เชิงอรรถและวงเล็บในบทความ(โดยเฉพาะเกี่ยวกับทางการเมือง) ข้อความที่อ้างอิงหรือคัดลอกมาจากนักคิดนักปรัชญาโรมัน บ้างก็ใส่ภาษาละตินเข้าไปด้วย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าคิดในที่นี้ก็คือ เนื้อหาอะไรที่ชาวอาณานิคมลอกมาจากปรัชญาโรมัน กล่าวได้ว่าที่เด่นที่สุด โดยเฉพาะในช่วงสิบปีก่อนเกิดการปฏิวัติ ก็คือการมุ่งพิจารณาถึงความเสื่อมและการพังทลายของยุคคลาสสิก จากกรีกมาถึงโรม แต่จะเน้นโรมมากกว่ากรีก เหตุผลก็คือ “มหาชนรัฐ” แห่งโรมมีความเป็นคุณธรรมคาที่มี “คุณธรรม” ในขณะที่นครรัฐกรีกเป็นตัวแทนของ “อุดมรัฐ” ที่เหมาะสำหรับคนจำนวนน้อยที่มี “คุณธรรม” พิเศษอันสูงส่งเกินกว่าคนธรรมดาจะสามารถมีได้

นักคิดแห่งยุค “ภูมิธรรม” หรือ “รู้แจ้ง” ในศตวรรษที่ 18 โดยทั่วไปมองกลับไปที่ยุค “ภูมิธรรมโรมัน” อันเป็นยุคทองของวรรณกรรมละตินตั้งแต่ระยะที่สาธารณรัฐพังทลายลงในกลางศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล จนถึงระยะการก่อตั้งจักรวรรดิโรมันในกลางศตวรรษที่ 2 ภาพของสังคมคลาสสิก(ที่ชาวบ้านทั่วไปไม่ค่อยสนใจนัก นอกจากพวกนักเรียนและนักศึกษาที่ต้องถูกบังคับให้ท่องจำ) ที่พวกนักคิดรู้แจ้งต้องการเห็นจึงเป็น “จินตนาการ” ที่เขาคิดว่ามันคงจะเคยเป็นมาเช่นนั้น ยิ่งดูยิ่งศึกษาพวกเขายิ่งเชื่อว่ามันต้องเป็นจริงแน่ ๆ เพราะว่ามูลเหตุความก้าวหน้าและเสื่อมโทรมของสังคมคลาสสิก มีอะไรหลาย ๆ อย่างที่พวกเขาเข้าใจได้และนำมาอธิบายปัญหาในสังคมยุโรปสมัยศตวรรษที่ 18 ได้อย่างดีทีเดียว

ปัญหาชนในอาณานิคมอเมริกาเหนือได้ค้นพบว่า สิ่งที่สร้าง “มหาชนรัฐ” ยุคคลาสสิกให้อยิ่งใหญ่และต่อมาก็ทำลายมันลงไปเสียไม่ใช่กองทัพหรือกำลังอาวุธที่เหนือกว่าของศัตรู หากแต่ที่จริงแล้วก็คือ คุณลักษณะและจิตใจของพลเมืองต่างหาก คุณสมบัติที่สำคัญของพลเมืองก็คือ ความประหยัคมัธยัสถ์

ความขยันหมั่นเพียร การงดเว้นจากการเสพยาเสพติดและของมีนเมา และสุดท้ายคือความเรียบง่าย คนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ในขณะนั้นก็ถือบรรดาชาวนาถกลางที่มีที่ดินเป็นของตนเองและมีความเป็นอิสระได้พอสมควร ตรงกันข้าม ความฟุ่มเฟือย การติดหลงในสิ่งสวยงามและโอฬาริก ทำให้หมดสติและปัญญาเสื่อมถอย สังคมเหลวไหล ผู้คนมีแต่ความเห็นแก่ตัว ความขลาด และอ่อนปวกเปียกซึ่งไม่เหมาะสมกับการเป็นพลเมืองของ “มหาชนรัฐ” เหตุฉะนั้น “มหาชนรัฐ” จึงพังทลายลงไปมิใช่จากการรุกรานจากภายนอก หากแต่เป็นผลจากความเน่าเฟะภายในสังคมเป็นสำคัญ

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญอันหนึ่งของแนวคิดเรื่อง “มหาชนรัฐ” อันได้แก่การประสานระหว่าง “ผลประโยชน์ส่วนตัว” กับ “ผลประโยชน์ส่วนรวม” นำสังเกตว่าปรัชญาการเมืองยุโรปโดยเฉพาะในศตวรรษที่ 18 อันเป็นระยะที่ชนชั้นนายทุนยุโรปกำลังก้าวขึ้นมามีบทบาทนำทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้ในบางด้านจะยังไม่เด็ดขาดก็ตาม จะให้ความสำคัญต่อ “ปัจเจกชน” มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันด้านดีที่ยังเป็นคุณของ “ส่วนรวม” ก็ยังไม่ถูกละเลย แต่การพูดถึง “ส่วนรวม” ในบริบทของเศรษฐศาสตร์การเมืองแห่งศตวรรษที่ 18 ก็มีความแตกต่างอย่างมากกับของศตวรรษที่ 20 กล่าวคือ เมื่อนักคิดสมัยนั้นอภิปรายถึง “ส่วนรวม” พวกเขามีเจตนาอย่างแน่ชัดว่าบุคคลที่ประกอบกันอยู่ใน “ส่วนรวม” แห่งสังคมก็คือผู้ที่มีการปฏิบัติทรัพย์สินส่วนตัวและเป็นผู้ใช้แรงงานของเขาในการสร้างทรัพย์สินและความมั่งคั่งแก่ตนเองและแก่สังคมส่วนรวม แน่แน่นอนว่าเมื่อมองจากจุดนี้ก็ย่อมเห็นได้ไม่ยากว่า มีคนจำนวนน้อยนิดแต่มีอำนาจการเมืองเหนือรัฐบาลที่ไม่ได้ผลิตทรัพย์สินอะไรขึ้นมาแต่น้อย หากแต่เป็นผู้เสพยาและสะสมทรัพย์สินสมบัติเอาไว้มากกว่าใคร ๆ ในอังกฤษ ดังนั้นนักคิด “รู้แจ้ง” จึงเสนอว่า คุณลักษณะสำคัญของ

“มหาชนรัฐ” จึงต้องเริ่มจากการคิดคำนึงถึง“ผลประโยชน์ส่วนรวม” (public good) และต้องถือเป็นจุดหมายหลักของรัฐบาลทีเดียว การที่รัฐบาลจะทำเช่นนี้ได้ ก็ย่อมจะต้องรับฟังเสียงของประชาชนอยู่เสมอ บางคนก็ได้ตั้งข้อกังขาต่อไปว่า ถ้าปัจเจกชนถือผลประโยชน์ของตนเป็นหลัก (ซึ่งน่าจะเป็นธรรมชาติของคนทั่วไป) “มหาชนรัฐ” จะมีหลักการอะไรไปแก้ความขัดแย้งอันนี้หรือป้องกันไม่ใหมันเกิดขึ้นมาได้ ในทางทฤษฎี นักคิด“หัวรุนแรง” ให้อธิบายว่า เนื่องจาก“มหาชนรัฐ”เป็นองค์เอกภาพแห่งจริยธรรมที่ผูกพันปัจเจกชนเข้าไว้ด้วยกัน ผลประโยชน์ส่วนตัวจึงต้องขึ้นต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ความขัดแย้งระหว่างสองส่วนนี้ไม่อาจยอมรับได้ ถ้ามันเกิดขึ้นมาแสดงว่า “มหาชนรัฐ” นั้นกำลังมีปัญหาภายใน แสดงว่าคุณสมบัติของสมาชิกกำลังเสื่อมทรามลง เริ่มใช้ความเห็นแก่ตัวในการพิจารณาเรื่องของรัฐและส่วนรวมอีก แนวคิดดังกล่าวต่อมาจะแสดงออกในระยะต้นของรัฐบาลแรกที่มี ยอร์ช วอชิงตัน เป็นประธานาธิบดี และพยายามประสานความขัดแย้งระหว่างกลุ่มแฮมิลตันกับกลุ่มเจฟเฟอร์สัน ทั้งนี้เพราะนักการเมืองสมัยนั้นยังคิดว่าการมีพรรคการเมืองที่มีนโยบายขัดแย้งกันเป็นสัญลักษณ์ของความเสื่อมโทรมของ“มหาชนรัฐ” และพยายามจะกลบเกลื่อนไม่ให้เห็นว่ามีความแตกแยกดังกล่าวอยู่ในรัฐบาลเดียวกัน

ในทางการเมือง ความขัดแย้งระหว่างปัจเจกชนกับรัฐเป็นปัญหาน้อยกว่า เพราะว่าเสรีภาพของปัจเจกชนมีกำเนิดมาจากเสรีภาพทางการเมืองของรัฐ สิทธิของปัจเจกชนไม่มีความหมายถ้าอยู่นอกการเมืองของรัฐ นอกจากนั้นประชาชนไม่สามารถใช้อำนาจหรือสิทธิของปัจเจกชนที่มีอยู่มาสร้างอำนาจเผด็จการทรราชต่อผู้อื่นหรือต่อรัฐได้ เพราะว่า “อำนาจของประชาชน(ในรัฐ)ก็คือเสรีภาพนั่นเอง” ถ้าหากว่าประชาชนใช้“อำนาจ”ของตนเกินเลยไป ผลที่จะเกิดขึ้นตามมาก็คือภาวะ“อนาธิปไตย”ที่ไร้ระเบียบ จากแนวคิดดังกล่าวจึงนำไปสู่การให้ความสำคัญอย่างสูงต่ออำนาจของประชาชนและผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน ธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมาในอาณานิคมจึงมีอยู่ว่าชาวบ้านมีเสรีภาพวิพากษ์วิจารณ์ผู้ว่าราชการอาณานิคม แม้จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียง ก็ไม่มีความผิดตามกฎหมายประเพณี เพราะศาลถือว่าไม่อาจเอาผิดต่อ “สังคม” ได้ แต่ถ้าวินิจฉัยเช่นนี้กระทำต่อผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งแล้วละก็ถือว่าเป็นการทำให้เกิดความเสื่อมเสียอย่างใหญ่หลวง ต้องถูกลงโทษไม่ว่าทางหนึ่งก็ทางใด (นำเปรียบเทียบกับกรณีที่เกิดขึ้นหลังการเลือกตั้งทั่วไปในเมืองไทยเมื่อปี 2529 กรณีนายแคล้ว นรปดิ ถูกศาลฎีกาตัดสินให้หมดสภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯ และกรรมการปกครองรับประกาศการเลือกตั้งซ่อมทันที แม้ต่อมานายแคล้วจะสามารถนำเรื่องให้ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาก็ตาม แต่ผลก็เหมือนกัน ในที่นี้เราคงไม่สามารถให้ความเห็นทางด้านกฎหมายได้ แต่ข้อที่น่าคิดคำนึงก็คือ ฐานะและศักดิ์ศรีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยนั้นมียุ่อย่างไร อำนาจและสิทธิของผู้แทนอยู่ที่ไหน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับฝ่ายบริหารและตุลาการ ใครควรเป็นผู้ตัดสิน เมื่อคุณธรรมของไทยแล้วเรารู้สึกได้ทันทีว่าอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติเมื่อเทียบกับฝ่ายอื่น ๆ ในทางปฏิบัติและในทางเป็นจริงแล้วจะมีอำนาจและศักดิ์ศรี

น้อยกว่า ทั้ง ๆ ที่ในทางทฤษฎีแล้วระบบประชาธิปไตยยุคใหม่หัวใจของมันอยู่ที่อำนาจการควบคุมของฝ่ายนิติบัญญัติเหนือฝ่ายบริหาร ไม่ใช่ในทางกลับกัน) การจะเข้าใจถึงแนวคิด“มหาชนรัฐ” จึงต้องคิดคำนึงถึงปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งนั่นคือเรื่อง “คุณธรรม” (virtue)

มหาชนรัฐจะต้องมี “คุณธรรมของส่วนรวม” อยู่ด้วย คุณธรรมดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมาจากความรักหวงแหนในชุมชนที่สมาชิกสังกัดอยู่ แล้วขยายเป็นจิตใจเสียสละต่อประเทศของตน คุณธรรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่า มหาชนรัฐนั้นประปรายวางอยู่บนการเสียสละของประชาชนเพื่อส่วนรวม ดังนั้นจึงต้องทำให้คุณธรรมเป็นกฎแห่งธรรมชาติหรือกฎของพระเจ้าที่ทุกคนต้องยึดถืออย่างสุดจิตสุดใจทีเดียว

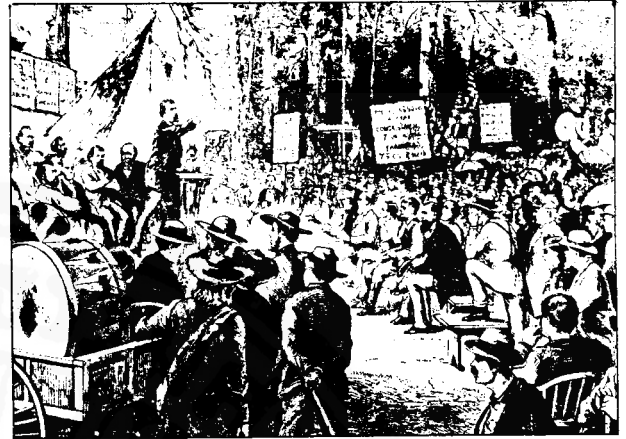
อีกข้อหนึ่งที่“มหาชนรัฐ”จำต้องมีก็คือ“ความเท่าเทียมกัน” แต่แนวคิดเรื่องนี้ก็เช่นกัน จำต้องพิจารณาจากเนื้อหาของสังคมขณะนั้น ซึ่งยังยอมรับความแตกต่างทางธรรมชาติของคน ดังนั้นความเท่าเทียมกันจึงไม่ได้หมายความว่า รัฐจะต้องทำให้คนทุกคนเท่าเทียมกัน นักคิดยุคนั้นเพียงแต่เสนอว่าอย่าให้ความแตกต่างทางสังคมมากจนสุดขีด พุดในภาษาปัจจุบันก็คือรัฐพึงเปิดโอกาสให้แก่คนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในการดำรงชีพในสังคม และก็ควรจะสร้างเงื่อนไขที่ช่วยทำให้คนที่ไม่เท่าเทียมกันได้มีโอกาสไปใช้ “โอกาสที่เท่าเทียมกัน” ได้มากขึ้นด้วยเช่นกัน แต่ในทางเป็นจริงแล้วการสร้าง ความเท่าเทียมทั้งสองวิธีนี้ก็ยิ่งขัดแย้งกันอยู่ แม้ในสมัยนั้นจนมาถึงสมัยปัจจุบันก็ตาม

ในระยะหลังนี้นักประวัติศาสตร์อเมริกันเริ่มหันมาให้ความสนใจแก่ความคิดทางการเมืองอเมริกันในสมัยปฏิวัติ และเริ่มค้นพบว่าอิทธิพลทางความคิดซึ่งแต่ก่อนนักประวัติศาสตร์และรัฐศาสตร์คิดว่ามาจากทฤษฎีสัญญาสังคม โดยเฉพาะจากจอห์น ล็อกเป็นส่วนสำคัญนั้น บัดนี้มีการค้นคว้า

มากขึ้นแล้วว่าไม่เป็นเช่นนั้นทั้งหมด ที่ผ่านมานี้หนังสือเล่มสำคัญที่เสนอแนวการวิเคราะห์ดั้งเดิมว่า โธมัส เจฟเฟอร์สันผู้ร่าง“คำประกาศอิสรภาพ” นั้นได้แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพมาจากล็อก ก็คือ Carl Becker, The Declaration of Independence (1942) การศึกษาค้นคว้าใหม่เสนอนักคิดอเมริกันได้รับอิทธิพลความคิดทางการเมืองมาจากนักทฤษฎีหัวรุนแรงพรรควิกของอังกฤษมากทีเดียว โดยเฉพาะในทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจเพื่อพิทักษ์คุณธรรมของรัฐบาลผสม และสิทธิในการปฏิวัติของประชาชนเพื่อปกป้องเสรีภาพส่วนบุคคลจากรัฐบาลที่เสื่อมโทรม พรรควิกมีรากเหง้ามาจากการเมืองอังกฤษสมัยศตวรรษที่ 17 ที่การเมืองในราชสำนักมักแบ่งออกเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายนิยมกษัตริย์อันได้แก่พรรคทอรี และฝ่ายค้านกษัตริย์คือพรรควิก เส้นแบ่งระหว่างสองกลุ่มนี้ไม่ตายตัว ผู้นำและนักการเมืองใหญ่ ๆ ของสองพรรคต่างก็เป็นขุนนาง เจ้าของที่ดิน และผลัดกันขึ้นมามีอิทธิพลเหนือนโยบายรัฐบาล ต่อมาในศตวรรษที่ 18 พรรควิกมีแนวโน้มเป็นพรรคฝ่ายค้านเพราะถูกกีดกันออกจากศูนย์กลางแห่งอำนาจมากขึ้น กลุ่มนี้จึงโจมตีนโยบายรัฐและเสนอว่าสภาล่างควรเป็นอิสระมากขึ้นจากกษัตริย์ และสมาชิกรัฐสภาควรเป็นอิสระจากพรรคการเมือง เพื่อให้สังคมทุกส่วนเป็นอิสระอย่างจริงจัง ในขณะเดียวกันก็เกิดมีกลุ่มหัวรุนแรงจำนวนไม่มากนักขึ้นในพรรควิก พวกนี้เรียกตัวเองว่า “ชาววิกแท้” หรือที่คนสมัยใหม่ตั้งชื่อให้ว่า “ชาวสาธารณสมบัติ” (commonwealthmen) ลักษณะหัวรุนแรงของพวกนี้อยู่ที่การไม่ยอมรับพัฒนาการของการเมืองอังกฤษในศตวรรษที่ 18 ปฏิเสธการขยายตัวของจักรภพ ระบบข้าราชการ การเก็บภาษี ฯลฯ พวกวิกหัวรุนแรงพยายามสืบทอดเจตนารมณ์ของนักคิดมหาชนรัฐอังกฤษสมัยศตวรรษที่ 17 เช่น แฮริงตัน, มิลตัน, และชดินีย์ ท่ามกลางกระแสการเมืองอนุรักษที่กำลังครอบงำไปทั่ว

ขณะนั้น (ดูหนังสือของ Caroline Robbin, *Eighteenth-century Commonwealthman*, 1959) แต่คนที่ออกมาได้หนังสือของ Becker โดยตรงก็คือ Gray Will, *Inventing America : Jefferson's Declaration of Independence* (1978) แกรี วิล เสนอว่า ล็อกไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความคิดทางการเมืองทั้งหมดของเจฟเฟอร์สัน เพราะว่าในศตวรรษที่ 18 ทฤษฎีการเมืองของล็อกที่เสนอไว้ใน *The Second Treatise* มีผู้สนใจจริงจังน้อยมากในภาคพื้นยุโรป แม้จะมีผู้ยอมรับมากขึ้นในเวลาต่อมาแต่ก็ไม่มีผลอย่างมากต่อแนวความคิดการเมืองร่วมสมัยชาวอาณานิคมอังกืถึงล็อกเพราะเป็นหนึ่งในนักเขียนสกุลวิกและต่อต้านระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในงานเขียนของเจฟเฟอร์สันจึงมักระบุถึงล็อกควบคู่ไปกับนักเขียนวิกคนอื่น เช่น ชิดนีย์ ถ้าเช่นนั้นเจฟเฟอร์สันได้รับอิทธิพลทางความคิดจากใครอีก? แกรี วิล เสนอว่า บรรดาคนที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อเจฟเฟอร์สันอีกได้แก่ นักปรัชญาสก๊อต เช่น เดวิด ฮูม, ลอร์ดเคม และที่สำคัญที่สุดคือ ฟรานซิส ฮัทชีสัน (Francis Hutcheson) นักปรัชญาชาวสก๊อตหัวรุนแรงแห่งศตวรรษที่ 18 เขาเป็นนักปรัชญา“รู้แจ้ง”รุ่นเดียวกับแอตัม สมิธ แต่คนรุ่นหลังไม่ค่อยรู้จักเขามากนัก ฮัทชีสันมีผลงานเด่นทางด้านปรัชญาจริยศาสตร์ (moral philosophy) ที่นักคิดสก๊อตคนอื่น ๆ ต่างก็รับเอาแนวคิดของเขามาใช้ ที่ใกล้เคียงมากที่สุดคือ เดวิด ฮูม ทั้งสองเป็นเพื่อนสนิทกัน ฮัทชีสันเองก็เคยนำเอาแนวคิดของฮูมมาใช้ในงานเขียนต่อมาของเขาเช่นกัน

ฮัทชีสันแก้ปมเงื่อนสำคัญในปัญหาจริยธรรมสมัยนั้น ทำไมคนทำความดีหรือความชั่ว? **พระเจ้า** หรือ**เหตุผล**คือคำตอบเก่า ๆ ที่ฮัทชีสันบอกว่าไม่ใช่ เขาเริ่มต้นที่สุนทรียศาสตร์โดยกล่าวว่าคนทำอะไรก็เพราะมีความสุขความยินดีในสิ่งนั้น เราทำสิ่งหนึ่ง “อย่างเห็นแก่ตัว” ก็เพื่อความสุขของเรา แต่การปฏิบัติอันนั้นและผลของมันเป็นสิ่งที่ดีต่อผู้

อื่น ดังนั้นการปฏิบัตินอกเหนือจากอัตตาแล้วจึงไม่ใช่สิ่งที่เห็นแก่ตัว จากสมมติฐานนี้เขาสามารถอธิบายในเรื่องอื่น ๆ ที่กว้างออกไปได้ว่า เมื่อคนหนึ่งเห็นอีกคนประกอบคุณธรรมก็บังเกิดความยินดีและปฏิบัติคุณธรรมต่อผู้อื่นต่อไป ที่สำคัญคือความคิดของฮัทชีสันที่ว่า ความสำคัญของคนเราในเรื่องจริยธรรมเป็นความรู้ที่รู้จากผู้อื่นที่แยกออกมาจากความรู้ที่รู้จากตัวเอง ไม่ใช่เรื่องของเหตุผล โรมาส เจฟเฟอร์สันรับรู้แนวคิดอันนี้และนำมาใช้ในการเขียนเอกสารประวัติศาสตร์ “คำประกาศอิสรภาพ” อิทธิพลของฮัทชีสันเห็นได้ในประโยคที่เจฟเฟอร์สันเขียนว่า “มนุษย์ทุกคนถูกสร้างขึ้นมาอย่างเท่าเทียมกัน และพระเจ้าผู้สร้างได้มอบสิทธิบางประการที่จะเพิกถอนมิได้ไว้ให้แก่มนุษย์ในบรรดาสิทธิเหล่านั้นได้แก่ชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข” ฮัทชีสันเป็นผู้เสนอแนวความคิดที่ว่า จริยธรรมเป็นหัวใจสำหรับการเมืองและเศรษฐศาสตร์การเมืองพอ ๆ กับที่มันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสุนทรียศาสตร์และปรัชญาว่าด้วยความรู้ ดังนั้นเจฟเฟอร์สันจึงถือว่าชีวิตและเสรีภาพเป็นสิทธิอันสำคัญเหนือกว่าสิทธิในทรัพย์สิน อันเป็นหัวใจของทฤษฎีสัญญาสังคมของล็อก ซึ่งวางอยู่บนสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัว

ประเด็นสุดท้ายในตอนแรกนี้ที่ผู้เขียนกล่าวไว้ อย่างน่าสนใจก็คือ การที่ “คำประกาศอิสรภาพ” ยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติอย่างสมบูรณ์เพราะ

ยังไม่ได้ปลดปล่อยทาสผิวดำจำนวนมากให้เป็นอิสระเสรี เหตุผลสำคัญที่ผู้เขียนมองเห็นก็คือรากฐานทางเศรษฐกิจของแต่ละอาณานิคมเป็นอุปสรรคขวางกั้นทำให้ผู้นำอเมริกันแม้ไม่เห็นด้วยก็ทำอะไรมากไม่ได้

ความเห็นทำนองนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางทั่วไป ทั้งนี้เพราะง่ายต่อการทำความเข้าใจ แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งถึงความเป็นจริงแล้ว ปัญหาเรื่องการปฏิวัติอเมริกาและการปลดปล่อยทาสเป็นเรื่องที่ซับซ้อนพอสมควรทีเดียว ประการแรก ผู้นำการปฏิวัติส่วนมากไม่มีความคิดเรื่องการปลดปล่อยทาสให้เป็นอิสระ มีเสรีภาพเท่าเทียมกับคนผิวขาว ผู้นำอเมริกันสมัยนั้นยังมองเห็นว่าทาสผิวดำไม่ใช่เป็นสมาชิกที่เข้ามาทำสัญญาสังคมกับคนผิวขาว เมื่อพูดถึงความเท่าเทียมและเสรีภาพ พวกเขามองว่า “เด็กผู้หญิง(ทั้งขาวและดำ) และทาส” ไม่ได้มีฐานะเป็นสมาชิกผู้มีสิทธิตามธรรมชาติ เพราะคนเหล่านี้เป็นผู้อาศัยและพึ่งพาผู้ชายหัวหน้าครอบครัวยู่ ทาสก็เช่นเดียวกัน การนำเอาคนเหล่านี้ออกไปจากครอบครัวย่อมปล่อยให้รับผิดชอบตนเอง ก็เท่ากับปล่อยให้พวกเขาอดตายหรือเผชิญความแร้นแค้นทุกข์ยากในสังคมที่พวกเขาไม่มีความสามารถที่จะช่วยตัวเองได้ ประการต่อมาคนอเมริกัน(ทั้งที่เป็นเจ้าของทาสและไม่เป็น)ในสมัยนั้นถือว่า **ทาสคือทรัพย์สินส่วนตัว, เป็นสิ่งของ ไม่ใช่คน** ดังนั้น การทำให้ทรัพย์สินส่วนตัวสูญหายโดยไม่มีการชดเชยเป็นการละเมิดหลักการสำคัญของการปฏิวัติอเมริกันทีเดียว ประการสุดท้าย แม้ทาสจะเป็นแรงงานที่สำคัญในอาณานิคมทางใต้ที่อาศัยเกษตรกรรมเป็นหลัก และก็ทำเงินให้กับอาณานิคมทางเหนือด้วยเช่นกัน ที่เป็นผู้ขนส่งเอาทาสผิวดำจากหมู่เกาะอินเดียตะวันตก แคริบเบียนและอาฟริกามาขายในอาณานิคมอเมริกาเหนือ แต่ในสมัยแห่งการปฏิวัติอเมริกา ปัญหาทาสยังไม่ได้พัฒนามาเป็นปัญหาเศรษฐกิจที่ชาวอาณานิคมต้องต่อสู้หรือคิดค้นวิธีการแก้ไขแต่อย่างใดเลย

กล่าวอย่างสั้น ๆ ก็คือในสมัยแห่งการปฏิวัติอเมริกา ปัญหาทาสผิวดำยังไม่คลี่คลายมาเป็น**“ปัญหาทางการเมือง”** นั่นคือยังไม่ใช่ข้อขัดแย้งที่กระเทือนถึงผลประโยชน์โดยพื้นฐานของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมและทางการผลิตที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งทางการเมืองระดับชาติในประเด็นหนึ่งประเด็นใดนั้น จะยังไม่เกิดแม้จะมีการโต้เถียงกันอย่างมากในระยะร่างรัฐธรรมนูญก็ตามที่จนกว่าจะเกิดสิ่งที่เรียกกันว่า **“ชาตินิยม”** ขึ้นก่อนแล้วในสหรัฐในต้นศตวรรษที่ 19

แต่ความแตกต่างระหว่างอาณานิคมทางเหนือกับใต้นั้นมีมานานแล้ว การถือครองทาสก็เป็นอันหนึ่ง หากรอยร้าวระหว่างสองภาคที่ลึกกว่าความแตกต่างทางเศรษฐกิจก็คือ ความแตกต่างทางศาสนาและอุดมการณ์ ในขณะที่เมสซาชูเซตส์เป็นศูนย์กลางของพวกพิวริตัน ที่ยึดถือจริยธรรมการทำงานอย่างหนัก และเน้นความสำเร็จของปัจเจกชนในโลกนี้ก่อนที่จะได้ไปพบพระเจ้าบนสวรรค์ เวอร์จิเนียก็พื้นฐานของพวกแองกลิคัน (anglican) หรือนิกายอังกฤษ (church of England) ที่นำความเชื่อและการใช้ชีวิตแบบขุนนางเจ้าที่ดินในสังคมฟิวดัลที่เสื่อมคลายไปแล้วมาใช้ ทั้งสองความเชื่อได้ต่อสู้เช่นฆ่ากันมาอย่างดุเดือดในอังกฤษ จนกระทั่งพวกพิวริตันต้องอพยพลี้ภัยทางการเมืองมายัง“โลกใหม่” คืออาณานิคมอังกฤษในทวีปอเมริกาเหนือ ในข้อนี้ผู้เขียนกล่าวว่า **“พวกพิวริตันได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานในเมสซาชูเซตส์และเวอร์จิเนีย ระหว่างปีค.ศ. 1628 - 1640”** (หน้า 4) ดูตามรูปการณณ์แล้ว พวกพิวริตันไม่น่าจะเลือกเดินทางไปเวอร์จิเนีย เพราะตั้งแต่เริ่มก่อตั้งอาณานิคมนี้มาตั้งแต่ ค.ศ. 1607 บริษัทเวอร์จิเนียได้ส่งพระนิกายอังกฤษมาด้วย เพื่อลดอิทธิพลของแคทอลิกสเปนในภูมิภาคนี้ จนนิกายอังกฤษกลายเป็นศาสนาหลัก(แม้จะไม่ใช่เป็นทางการก็ตาม)ของเวอร์จิเนียมาโดยตลอดกระทั่งถึงสมัยปฏิวัติ

นอกจากนั้น การคลี่คลายขยายตัวของทั้งสอง

อาณานิคมยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของกลุ่มคนที่อพยพมายัง “โลกใหม่” อีกด้วย กล่าวคือพวกพิวริตันมักอพยพมากันเป็นครอบครัวและแม่กระทั่งทั้งหมู่บ้าน มีการจำลองชีวิตชุมชนที่พวกเขาคุ้นเคยในอังกฤษมาไว้ยังแมสซาชูเซตส์ ไม่ว่าจะเป็นซื้อเมือง ถนน แม่น้ำ ฯลฯ ในขณะที่คนอังกฤษที่เดินทางมายังเวอร์จิเนียโดยเฉพาะในครั้งแรกของศตวรรษที่ 17 ประกอบด้วยชนชั้นสูง (เช่นลูกชายคนรองของเจ้าของที่ดินซึ่งหมดสิทธิในที่ดินของตระกูล), พ่อค้า, และเจ้าหน้าที่บริษัทเวอร์จิเนีย ซึ่งชนกลุ่มนี้เป็นคนชั้นต่ำ, เป็นชาวไร่ที่กินที่ดินทำกินและเด็กหนุ่มทำงานตามเมืองต่าง ๆ พวกนี้ถูกส่งมาเป็นคนงานรับจ้างในอาณานิคมที่ขาดแคลนแรงงาน ลักษณะเด่นของกลุ่มคนที่มายังเวอร์จิเนียคือการมาแบบนักเผชิญโชคตัวคนเดียว จากระบบครอบครัว, ความเชื่อศาสนาและวัฒนธรรมที่ต่างกัน เมื่อผสานเข้ากับสภาพภูมิประเทศ, ชีวิตเศรษฐกิจและการปกครองของแต่ละถิ่น สองอาณานิคมก็ค่อย ๆ พัฒนาเอกลักษณ์ของตนขึ้น ภายใต้โครงกรอบใหญ่ร่วมกันของจักรวรรดิอังกฤษ

ในตอนต่อมาผู้เขียนได้อธิบายและวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งถึงพัฒนาการของความคิดทางการเมืองอเมริกันในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อที่เรียกกันว่า สมัยของ “บทบัญญัติแห่งสมาพันธรัฐ” (1781 – 1787) และผลกระทบต่อการสร้างระบบประชาธิปไตยในสหรัฐฯ

บรรยากาศทางการเมืองในช่วงนี้ยังอยู่ในภาวะสงครามปฏิวัติ แม้ทางฝ่ายอาณานิคมจะดีขึ้นจนมาได้จนเอาชนะกำลังทหารอังกฤษในหลายยุทธการ ส่วนหนึ่งด้วยความช่วยเหลือจากฝรั่งเศส แต่สงครามก็ยังดำเนินไปจนกระทั่งอังกฤษยอมถอนทหารออกจากอาณานิคมภายหลังการเจรจาสันติภาพที่ปารีสปี 1783

ทางด้าน “ทัศนคติและความเชื่อใหม่ ๆ ที่เป็นผลจากการปฏิวัติ” ผู้เขียนกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าได้แก่ความคิดที่ปฏิเสธอำนาจสูงสุดของรัฐสภาเหนือ

สถานิติบัญญัติของแต่ละมลรัฐ (หน้า 76 – 77) ผลของความคิดเช่นนี้เองที่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับแรกของสหรัฐฯ ที่เรียกว่า “บทบัญญัติแห่งสมาพันธรัฐ” (articles of Confederation) เป็นเพียง “สนธิสัญญา” ที่รวมรัฐอธิปไตยอิสระต่าง ๆ เข้ามาไว้ด้วยกันเท่านั้น แม้เพียงเท่านั้นบรรดารัฐทางใต้ก็ยังแสดงเจตจำนงให้รู้ว่าพวกเขาสงวนสิทธิที่เรียกว่า “สิทธิแห่งรัฐ (states’ rights)” ในการถอนตัวออกจากสหพันธรัฐได้ทุกเวลาที่ต้องการ และรัฐทางใต้ไม่เพียงแต่พูดเช่นนั้น ในเวลาต่อมาบรรดาผู้นำฝ่ายใต้ได้ใช้ทฤษฎีการเมืองนี้ตอบโต้อำนาจรัฐบาลกลางจนนำไปสู่การเผชิญหน้าทางกำลังและการเมืองหลายครั้งก่อนที่จะระเบิดออกมาในสงครามกลางเมือง

ในเวลานั้นรัฐบาลกลางไม่มีอำนาจสำคัญหลายประการ เช่น ไม่อาจเก็บภาษีได้, ไม่อาจกำหนดและควบคุมการค้าระหว่างประเทศและระหว่างรัฐได้, รวมทั้งไม่มีระบบศาลของสมาพันธรัฐเองเป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะอ่อนแอ รัฐบาลสมาพันธรัฐก็สามารถดำเนินการต่อสู้จนได้ชัยชนะในสงครามปฏิวัติ แต่รัฐบาลเช่นนี้ไม่อาจดำเนินการปกครองและแก้ไขปัญหาของประเทศเกิดใหม่ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในเวลาเดียวกันบรรดามลรัฐต่าง ๆ ก็พากันร่างรัฐธรรมนูญของตนขึ้นภายหลังการประกาศอิสร-

ภาพ และยกเลิกการปกครองเดิมที่ได้รับพระราชทานจากนักปรัชญาอังกฤษ รัฐธรรมนูญของรัฐต่าง ๆ ให้อำนาจการปกครองแก่สภานิติบัญญัติของรัฐมาก จนนำไปสู่ความคิดเห็นที่ว่าอาจจะเป็นช่องทางให้เกิด “ระบบทรราชของประชาชนได้” (หน้า 97)

ถึงตอนนี้บรรดาผู้นำมลรัฐต่าง ๆ เริ่มตระหนักว่า “ความเสมอภาคมิได้ก่อให้เกิดความเสมอภาค---ในทางตรงกันข้าม ความเสมอภาคดูเหมือนจะเป็นต้นตอของความยุ่งยากที่จะต้องขจัดให้หมดไป” (หน้า 101) นี่ก็ความเป็นจริงของสังคมภายหลังที่ผ่านการปฏิวัติประชาธิปไตย โวหารทางการเมืองและสุนทรพจน์ที่ปลุกกระดมประชาชนค่อย ๆ ตกตะกอนทำให้เราสามารถแลเห็นลักษณะนามธรรมและลักษณะอุดมคติของทฤษฎีสัญญาสังคม ซึ่งไม่อาจเป็นจริงได้อย่างทั่วถึง หากแต่จะต้องปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขทางสังคมที่แน่นอน ในกรณีของความเสมอภาคในทฤษฎีนี้ก็เช่นเดียวกัน บุคคลจะเท่าเทียมกันได้ก็บนพื้นฐานของการเป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนตัว ไม่มีทรัพย์สินส่วนตัวก็ไม่มีเสมอภาค ไม่มีความเป็นปัจเจกบุคคล และไม่มี “ประชาธิปไตยแบบตะวันตก”

แต่เศรษฐศาสตร์การเมืองของนักทฤษฎีสัญญาสังคม(หรือนักปรัชญา“รู้แจ้ง”) ก็ยังได้เสนอหลักการที่ก้าวหน้าในยุคนั้นด้วยควบคู่กับการให้ความสำคัญแก่ทรัพย์สินส่วนตัว นั่นคือการเสนอ“ทฤษฎีมูลค่าจากแรงงาน” (labor theory of value) กล่าวคือการสร้างทรัพย์สินส่วนตัวและความมั่งคั่งของปัจเจกชนต้องมาจากการใช้แรงงานของตนเองไปตัดแปลงวัตถุดิบธรรมชาติ(หรือในสังคม)ให้เกิดมีมูลค่าขึ้นมา ไม่ใช่ร่ำรวยด้วยอาศัย“บาปมี” หรืออำนาจหน้าที่ยกยอกน้อยลผู้อื่น ในข้อนี้ปรัชญาการเมืองแห่งยุค“รู้แจ้ง”จึงทำให้การสะสมทรัพย์สินส่วนตัวมีความชอบธรรม เป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิต ไม่ใช่เรื่องน่าเกลียดน่าชังแต่ประการใด

ผู้เขียนกล่าวต่อไปว่า ความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับแรกจึงเกิดขึ้นมา มูลเหตุอยู่

ที่ความกลัวว่าอำนาจของสภานิติบัญญัติในแต่ละมลรัฐมีมากเกินไปจนทำให้รัฐบาลกลางไม่อาจสามารถปกครองประเทศได้ แต่ที่สำคัญคือ รัฐเช่นว่านี้ไม่สามารถเป็นตัวแทนแห่งเจตนารมณ์และผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุนทั้งชนชั้นได้, ไม่สามารถสร้างเงื่อนไขให้กับการขยายอุตสาหกรรมและการค้าระดับชาติได้, ไม่อาจสร้างวัฒนธรรมประชาชาติที่วางอยู่บนความหลากหลายของแต่ละมลรัฐได้ และในที่สุดไม่อาจปกป้องสหรัฐในทางทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในที่สุดการเคลื่อนไหวให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ก็ประสบความสำเร็จ โดยฝ่ายแก้ไขอ้างว่าข้อบกพร่องของรัฐบาลรัฐต่าง ๆ จะแก้ไขได้ต้องอาศัยความพยายามระดับชาติ, ปรับแก้ไขระบบรัฐธรรมนูญทั้งระบบไว้ในแผนการเดียวกัน (หน้า 110)

การร่างรัฐธรรมนูญใหม่ในปี 1787 เสร็จสิ้นลงด้วยการยอมรับให้มีรัฐบาลกลางใหม่ที่เข้มแข็งแต่ไม่กดขี่ ที่สำคัญคือการประนีประนอมให้มี “บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิ” 10 ข้อผนวกเข้าในท้ายรัฐธรรมนูญด้วย กล่าวโดยเนื้อหารัฐธรรมนูญใหม่เป็นผลของการประนีประนอมของผู้แทนรัฐต่าง ๆ บ้างต้องการให้มีรัฐบาลกลางที่มีอำนาจเด็ดขาด บ้างก็ต้องการรัฐบาลกลางที่มีอำนาจจำกัด รัฐธรรมนูญยังประนีประนอมระหว่างความต้องการสิทธิอำนาจของท้องถิ่นกับของส่วนกลาง และระหว่างผลประโยชน์ของรัฐใหญ่กับรัฐเล็ก เป็นต้น คำโครงที่เสนอโดยผู้แทนจากรัฐเวอร์จิเนียเป็นตัวแทนของความคิดที่ต้องการให้มีรัฐบาลกลางที่เข้มแข็งเด็ดขาด และรัฐใหญ่ได้เปรียบในการมีตัวแทนในกองเกรสมากกว่ารัฐเล็ก ตรงกันข้ามคำโครงของนิวเจอร์ซีย์เป็นตัวแทนของรัฐเล็ก และต้องการรัฐบาลกลางที่มีอำนาจจำกัด สุดท้ายคำโครงที่ออกมาประนีประนอมอันเป็นธรรมเนียมของระบบประชาธิปไตยคือของรัฐคอนเนคติกัต

กล่าวถึงแนวความคิดทางการเมืองของรัฐธรรมนูญใหม่ ผู้เขียนกล่าวว่า “รัฐธรรมนูญอเมริกัน

นั้นไม่ใช่ตำราทางการเมือง หลักการทางปรัชญาเบื้องต้นหลัง
ตัวรัฐธรรมนูญก็เชื่อว่าจะปรากฏออกมาอย่างเด่นชัดโดยตัว
ของมันเอง เว้นเสียแต่ว่าจะได้มีการศึกษาบันทึกการประชุม
ร่างรัฐธรรมนูญประกอบไปด้วย” (หน้า 214) ผู้เขียนจึง
เสนอว่าให้เลี่ยงการสรุปลงไปว่าหลักการรัฐธรรมนูญ-
อเมริกันคือหลักการอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง
(หน้า 215) เพราะจากตัวบทรัฐธรรมนูญและการ
อภิปรายในสมัชชาร่างรัฐธรรมนูญ มีข้อเสนอหลากหลาย
และการลงมติแม้จะตรงกันแต่ก็ด้วยเหตุผล
แตกต่างกันเป็นต้น ทั้งหมดนี้ยังไม่อาจอธิบายได้
ว่าทำไมจึงสรุปหาหลักการในรัฐธรรมนูญใหม่นี้ไม่ได้
ที่จริงแล้วเมื่อเราพูดถึงหลักการของรัฐธรรมนูญอเมริ-
กัน น่าจะหมายถึงการค้นหาลมรวมทางหลักการ
ของการประชุมซึ่งแน่นอนย่อมเต็มไปด้วยทัศนะ
และความเห็นที่แตกต่างกันมากมายด้วยเหตุผล
นานัปการ แต่ที่น่าสนใจคืออะไรเป็นมูลเหตุที่ทำให้
ความแตกต่างในที่ประชุมค่อย ๆ ผืนกรวมกันเข้า
เป็นหลักการที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ(จะด้วยเหตุผลใด
ก็ตาม) มีรายละเอียดอะไรในทางความคิดของ
ผู้แทนแต่ละรัฐที่เปลี่ยนไป ทั้งเล็กน้อยและจากหน้ามือ
เป็นหลังมือ(ถ้ามี) หรือมีแต่เพียงการเปลี่ยนแปลง
ในรายละเอียดของการปฏิบัติ เป็นต้น เหล่านี้ น่าจะ
เป็นปัญหาที่จะช่วยทำให้เราซึมซับแนวคิดทางการเมือง
อเมริกันได้ดีมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็ได้สรุปหลักการใหญ่ใน
เนื้อหารัฐธรรมนูญนั้นว่าไม่ใช่ราชาธิปไตย หากเป็น
“มหาชนรัฐ” บวกกับรัฐบาลผสมแบบได้ดุล ในทาง
ปฏิบัติจึงเป็นการผสมสองระบบ คือระบบของสมา-
พันธรัฐและระบบมหาชนรัฐ โดยยึดถือประชาชน
เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ข้อที่ว่าประชาชนเป็นส่วนประกอบสำคัญของ
การปกครองอเมริกัน มีผู้เสนอว่าเป็นดอกผลสำคัญ
ของการปฏิวัติอเมริกา การปฏิวัตินี้ให้ความสำคัญ
ประการแรกแก่การแสวงหาวิธีการและปรับปรุงวิธี
การทางการเมืองให้สมบูรณ์ขึ้น เพื่อทำให้ความคิด

และอุดมการณ์ทางการเมืองบรรลุผลในการปฏิบัติ
ได้ ความสำเร็จอันหนึ่งในขณะนั้นคือการสร้างสถา-
บันของประชาชนที่มีอำนาจในการเลือกตั้ง นั่นคือ
สมัชชารัฐธรรมนูญ (constitutional convention)
ซึ่งเป็นศูนย์รวมอำนาจอธิปไตยของประชาชน
แสดงออกในการร่างรัฐธรรมนูญ ขอสดุดียกย่อง
ประชาชน เมื่อเปิดสมัชชาประชาชนผู้ร่างและ
สร้างกฎหมายสูงสุดก็เข้ามาอยู่ภายใต้กฎหมาย

การเน้นถึงความเป็นจริงทางการเมืองปฏิบัติเห็นได้
จากความพยายามในการอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญ
ปี 1787 ที่มุ่งจะแบ่งแยกอำนาจทางเศรษฐกิจและการ
เมืองออกจากกัน หรืออย่างน้อยก็ไม่ให้อำนาจหนึ่ง
ครอบงำเหนืออีกอำนาจหนึ่งโดยสิ้นเชิง ดังนั้นผู้ร่าง
รัฐธรรมนูญจึงยอมรับว่า คนรวยมีสิทธิที่จะร่ำรวย
แต่คนเหล่านี้ไม่ควรจะมีอำนาจและอิทธิพลอย่างล้น
เหลือเหนือรัฐบาลและประชาชนทั่วไป ในขณะเดียวก
ันรายได้และผลประโยชน์ของรัฐบาลและของ
ส่วนรวมก็ไม่ควรตกเป็นปัจจัยเพื่อการยังชีพของ
ชนชั้นสูงที่ไม่ได้อุทิศผลงานอะไรให้เป็นประโยชน์แก่
สังคม (ดู R.R. Palmer, *The Age of the De-
mocratic Revolution*, 1959, 1974)

ลักษณะเด่นของ มหาชนรัฐและประชาธิปไตย
ก็คือการใช้เอกสารขั้นต้นในการวิเคราะห์และศึกษา
พร้อมทั้งเสนอแนวคิดสำคัญไว้ในหนังสืออีก
ด้วย อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่ต้องการศึกษา

ให้เข้าใจอย่างจริงจัง เอกสารดังกล่าวที่สำคัญมากในยุคนั้นก็คือ เอกสารเฟเดอรัลลิสต์ (The Federalist Papers) อันเป็นบทความรวม 85 บทที่ตีพิมพ์ในนิวยอร์ก โดยมุ่งอธิบายปัญหาสำคัญ ๆ ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีการโต้เถียงคัดค้านทั้งในที่ประชุมสมัยชาและวงการทั่วไป การทำความเข้าใจกับมหาชนโดยเฉพาะในเมืองใหญ่เช่นนิวยอร์กจึงมีความสำคัญมาก เป้าหมายทางการเมืองของเอกสารนี้ จึงได้แก่การโน้มน้าวให้ผู้แทนรัฐนิวยอร์กยอมให้สัตยาบันรัฐธรรมนูญใหม่

เกี่ยวกับปัญหาเรื่องประชาธิปไตย ผู้เขียนชี้ให้เห็นแนวคิดสำคัญอันหนึ่งที่เอกสารเฟเดอรัลลิสต์กล่าวถึง อันได้แก่ความคิดที่ว่า “กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ไม่เท่าเทียมกันนำไปสู่การแบ่งแยกสังคมออกเป็นกลุ่มผลประโยชน์และคณะต่าง ๆ กันขึ้น” (หน้า 238) ทศนะดังกล่าวนี้ปฏิเสธ รัฐศาสตร์แบบเดิมที่คิดว่า “คุณธรรมแห่งมหาชนรัฐและความรักชาติอย่าง ไม่เห็นแก่ตัว---จะเอาชนะความอยากใต้อันเห็นแก่ตัวที่เกิดจากผลประโยชน์และความโลภได้” (หน้า 239)

แนวคิดวิเคราะห์ชนชั้นแบบอเมริกันนี้ เจมส์ เมดิสัน มิตรผู้เยาว์ของเจฟเฟอร์สันเป็นผู้เขียนเพื่อหาทางควบคุมกลุ่มเฉพาะที่เกิดขึ้นในทางการเมือง แทนที่จะมุ่งหาทางกำจัดมันออกไปเสีย เขากลับเห็นว่า “บ่อเกิดของกลุ่มเฉพาะนั้น---แฝงอยู่ในธรรมชาติมนุษย์นั่นเอง” (หน้า 239) วิธีการควบคุมของเมดิสันจึงเป็นแบบหนามยอกเอาหนามบ่ง แทนที่จะจำกัดกลุ่มเฉพาะให้น้อยลง เขากลับส่งเสริมให้มีกลุ่มเฉพาะมากขึ้น ด้วยการขยายขอบเขตของสังคมออกไปให้กว้างขวางในรูปของสหพันธ์ อันเป็นการเพิ่มจำนวนพลเมือง และแน่นอนจำนวนกลุ่มเฉพาะต่าง ๆ ที่วางอยู่บนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันจนไม่อาจมีกลุ่มใดเป็นเสียงข้างมากได้ จำต้อง “ผ่อนปรน” แก่กันเพื่อจะรวมตัวกันให้ได้เช่นนี้แล้ว “ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นจะถูกทดแทนโดยการขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย” (หน้า 246)

แนวคิดนี้ถือว่าสังคมการเมืองไม่สามารถจัดความไม่เท่าเทียมกันทางสติปัญญา (และกิเลสตัณหา) ของมนุษย์ลงไปได้ “อย่างน้อยที่สุดก็ไม่อาจจะกระทำได้โดยไม่ทำลายเสรีภาพซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมการเมืองนั้นเสียเอง” (หน้า 266)

เอกสารเฟเดอรัลลิสต์จึงถือว่ารัฐบาลมีเป้าหมายประการแรกอยู่ที่การ “พิทักษ์รักษาสติปัญญาของมนุษย์ ที่แตกต่างกัน นีเอง” และหน้าที่ของสังคมการเมืองประการแรกก็อยู่ที่ “การป้องกันความพยายามใด ๆ ก็ตามที่จะบังคับให้มนุษย์มีความเห็น ความอยาก และผลประโยชน์เป็นอย่างเดียวกันหมด” (หน้า 266)

แต่รัฐธรรมนูญใหม่ก็ไม่ได้ผ่านไปอย่างง่ายดายนัก ข้อคัดค้านแรกก็คือการที่ร่างรัฐธรรมนูญนี้ไม่มีมาตรการมากพอในการป้องกันระบบทรราช โดยเฉพาะการคุกคามต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ในที่สุดฝ่ายคัดค้านรัฐธรรมนูญยอมให้สัตยาบันแต่มีข้อแม้ว่าจะต้องเพิ่มเติมบทคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเข้าไว้ด้วย กลุ่มต่อต้านนี้ได้ชื่อว่าพวก “แอนตี้เฟเดอรัลลิสต์” พวกนี้นักวิชาการรุ่นหลังให้สมญาว่า “พวกศรัทธาน้อย” เพราะว่าลึกลงไปในข้อคัดค้านบางบทบางมาตราในรัฐธรรมนูญ พวกนี้มีความหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจรัฐบาลทุกชนิดไม่ว่าจะในรูปแบบอะไรก็ตาม รัฐบาลทั้งปวงเป็นอันตรายเพราะมันประกอบด้วยคน และคนเสื่อมทรามง่ายมากจากการใช้อำนาจ พวกแอนตี้เฟเดอรัลลิสต์จึงต้องการควบคุมอำนาจของรัฐบาลยังมีอำนาจน้อยรัฐบาลก็ยังมิอันตรายน้อยเท่านั้น

แต่เมดิสันได้ว่า ก็ความอ่อนแอของมนุษย์มิใช่หรือที่เป็นต้นเหตุแห่งการจำต้องมีรัฐบาลขึ้นมาจัดระเบียบสังคม ถ้าคนเป็นเทวดากันเสียหมดก็สิ้นเรื่อง จะได้ไม่ต้องมาเสียเวลาถกเถียงกัน ลึก ๆ ลงไปพวกเฟเดอรัลลิสต์ก็ไม่ค่อยวางใจนักกับธรรมชาติมนุษย์ หากแต่พวกเขาคิดกลัวประชาชนมากกว่ากลัวรัฐบาล

ปัญหาสำคัญอีกประการของประชาธิปไตยอเมริกัน คือปัญหาระบบพรรคการเมือง ต่อประเด็นนี้ ผู้เขียนได้พรรณนาในบทสุดท้ายของหนังสือถึงกำเนิดของพรรคการเมืองสองพรรคในสหรัฐฯ ข้อที่น่าสังเกตคือ ผู้นำขณะนั้นไม่ต้องการให้เกิดมีสองพรรคมาต่อสู้แข่งขันกัน อันอาจบ่อนทำลายคุณธรรมของมหาชนรัฐลงไป กล่าวได้ว่ากลุ่มการเมืองเดียวที่มีสมาชิกเสียงข้างมากในรัฐสภา คือพรรคเฟเดอรัลลิสต์ (พวกแอนตี้เฟเดอรัลลิสต์ตอนนั้นไม่ได้จัดตั้งเป็นกลุ่มหรือพรรคการเมือง) แต่เมื่อแฮมิลตัน รัฐมนตรีคลังของยอร์ก วอชิงตัน เสนอนโยบายการคลังและอุตสาหกรรมออกมา บรรดาสมาชิกองเกรสและนักการเมืองรัฐต่าง ๆ ที่ไม่เห็นด้วยต่างรวมตัวกันเข้าเป็นพรรคการเมือง ภายใต้การนำของโรมาส เจฟเฟอร์สัน และเจมส์ เมดิสัน ที่สนุกก็คือหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านเป็นรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ และยังตื่นเต้นขึ้นอีกสี่ปีต่อมาเมื่อประกาศผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนที่ 2 คนที่ได้เสียงข้างมากคือจอห์น แอดัม หัวหน้าพรรคเฟเดอรัลลิสต์ ส่วนรองประธานาธิบดีก็คือ โรมาส เจฟเฟอร์สัน หัวหน้าพรรครีพับลิกัน แต่รัฐบาลชุดนั้นก็เอาตัวรอดมาได้โดยไม่มีการยึดอำนาจหรือรัฐประหารแต่อย่างใด

พรรคการเมือง (ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน) ในระบบประชาธิปไตยจึงเกิดขึ้นมาจากนโยบายการปกครอง ที่วางอยู่บนผลประโยชน์ อุดมการณ์และทรรศนะต่อสังคมที่แตกต่างกัน แฮมิลตันเสนอนโยบายเศรษฐกิจซึ่งก้าวล้ำหน้ากว่ายุคสมัยมาก ได้แก่ การสร้างเครดิตของประเทศ ดั้งธนาการชาติ และพัฒนาอุตสาหกรรม สองนโยบายแรกผ่านการคัดค้านไปได้ แต่นโยบายอุตสาหกรรมแพ้ฝ่ายค้านไป เพราะผลของมันอาจกระเทือนบรรดาเจ้าของไร่ขนาดใหญ่และกลางในภาคใต้ รวมถึงพ่อค้านิวยอร์กที่ติดต่องานสินค้าอุตสาหกรรมจากยุโรปมาขายด้วย

แต่พรรคฝ่ายค้านคือรีพับลิกันก็ไม่ใช่วางนโยบายอยู่แต่บนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น หาก

ผู้นำพรรคยังได้แสดงทรรศนะกว้างไกลอีกด้วย เจฟเฟอร์สันกล่าวว่าเขากลัวรัฐบาลที่มีอำนาจในการจัดการเรื่องต่าง ๆ มากเกินไป เขาฝากความหวังไว้ที่ประชาชนมากกว่า โดยเฉพาะเกษตรกรที่เขาเรียกว่า “เป็นผู้ที่พระเจ้าเลือกสรร” และประทานคุณธรรมที่แท้จริงให้ เหตุที่เขาสุดดีเกษตรกร และเกษตรกรรวมว่าเป็นอนาคตของประเทศ เพราะว่าคนเหล่านี้สามารถจะมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและสร้างทรัพย์สินส่วนตัวขึ้นมาได้ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการมีความรับผิดชอบร่วมกันในสังคมการเมือง เขาไม่ฝากความหวังกับโรงงานอุตสาหกรรมและกรรมกรยากจนในเมืองที่สกปรกเช่นในยุโรปที่เขาเคยเห็นมา เขาไม่ปฏิเสธอุตสาหกรรม แต่ “ขอให้โรงงานของเราไปตั้งอยู่ในยุโรปดีกว่า”

เห็นได้ว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่จำเป็นต้องมี แม้ว่าผู้นำและนักการเมืองจะไม่ต้องถนัดมากเพียงไรก็ตาม และเมื่อมีขึ้นมาแล้ว พรรคการเมืองก็ต้องต่อสู้เพื่อให้อุดมการณ์และแนวความคิดทางการเมืองของคนที่แสดงออกในนโยบายบรรลุผลในทางปฏิบัติ ในข้อนี้พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่ในการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนไปด้วย แต่ที่สำคัญผู้นำของทั้งสองพรรคและกลุ่มใหญ่ ๆ ก็สามารถประนีประนอมกันได้ โดยยอมรับกฎเกณฑ์ทางการเมืองที่พวกเขาและสังคมผลักดันให้ร่างและกำหนดขึ้นมา

กล่าวโดยสรุป มหานครรัฐและประชาธิปไตยของสมบัติ จันทรวงศ์ ทำให้เรามองเห็นและเข้าใจพัฒนาการของระบบการเมืองประชาธิปไตยอเมริกันมากขึ้น แต่แนวคิดทางการเมืองในระบอบดังกล่าวยังอยู่ในระยะการก่อรูปทางความคิด ซึ่งหลายความคิดเป็นทฤษฎีที่รอการพิสูจน์จากการปฏิบัติอันจะทำให้ความรับรู้ในความคิดการเมืองอเมริกันชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคลี่คลายของการเมืองอเมริกันในครั้งแรกของศตวรรษที่ 19 จะขยายปัญหาที่ได้แย้งกันในสมัชชารัฐธรรมนูญไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่ม ชนชั้น และในที่สุดระหว่างภูมิภาค หลายเรื่องสามารถหาข้อยุติลงได้อย่างสันติ แต่หลายปัญหาก็แก้ไขไม่ตกในระยะยาว เช่น ปัญหาสิทธิของแต่ละมลรัฐในการ

แยกตัวเป็นอิสระจากสหรัฐฯ ขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐบาลกลางเหนือมลรัฐต่าง ๆ ปัญหาระบบพรรคการเมือง ปัญหาสิทธิของนายทุนในการขยายอุตสาหกรรมและการผลิตระดับชาติกับสิทธิของปัจเจกชน และในที่สุดปัญหาสิทธิมนุษยชน และความเสมอภาคระหว่างเชื้อชาติ ศาสนาและสีผิว

ดังนั้นเพียง 84 ปีหลังจากการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญที่มีการร่างและอภิปรายอย่างรอบคอบ และกว้างขวาง ผู้นำทางการเมืองของสหรัฐฯ ก็ไม่อาจแก้ไขความขัดแย้งระหว่างสองภาคลงไปได้โดยสันติวิธีและมีประสิทธิภาพได้ สงครามกลางเมืองจึงเป็นหนทางสุดท้ายโดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็อ้างว่าตนเองเป็นผู้พิทักษ์และสืบทอดเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการปฏิวัติ 1776 และรัฐธรรมนูญ 1787 ★

วารสารธรรมศาสตร์

สารที่ควรค่าแก่การสะสม

กำหนดออกปีละ 4 ฉบับ

(มีนาคม มิถุนายน กันยายน ธันวาคม)

อัตราค่าสมาชิกปีละ 120 บาท

ท่านที่สนใจโปรดติดต่อด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์
ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์, ธนาณัติ หรือ เช็คธนาคาร
สั่งจ่าย ปณ. หน้าพระลาน ในนาม

อัตราค่าสมาชิกต่างประเทศ

AIR MAIL

USA, Canada, Australia and Scandinavia = \$35.00

Hawaii, Europe and Japan = \$30.00

Asean countries = \$25.00

SEA MAIL

USA, Canada, Europe, Japan, Scandinavia and

Australia = \$15.00

Asean countries = \$10.00

ผู้จัดการโครงการ วารสารธรรมศาสตร์

อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 5

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรุงเทพฯ 10200

โทร. 2216111-9 ต่อ 4201

ฉบับเก่า :: ราคาพิเศษ แฉกๆ แฉกๆ แฉกๆ แฉกๆ

ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาคารอเนกประสงค์ ชั้นล่าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์